

GIÀ HÓA DÂN SỐ Ở VIỆT NAM: THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP THÍCH ỨNG

Aging of Vietnam: current situation and adaptation solutions

VŨ TRỌNG LÂM

Trên cơ sở các số liệu thống kê, dự báo của Tổng cục Thống kê, Quỹ Dân số Liên hợp quốc trong mười năm trở lại đây, căn cứ trên thực tiễn thích ứng với già hóa dân số của các quốc gia trên thế giới, bằng phương pháp tổng hợp, phân tích số liệu và dự báo tình hình già hóa dân số Việt Nam, bài viết đưa ra những giải pháp, đề xuất chính sách nhằm kịp thời thích ứng với tình trạng già hóa dân số trong điều kiện của Việt Nam.

Từ khóa: lực lượng lao động, an sinh xã hội, hệ thống hưu trí.

Based on statistical data and forecasts of Vietnam's General Statistics Office and the United Nations Population Fund over the past ten years and on the practice of adapting to population aging in countries around the world by synthesizing, analyzing data, and forecasting the population aging in Vietnam, the article offers solutions and policy proposals to promptly adapt to the population aging under Vietnam's conditions.

Từ khóa: labor force, social security, pension system.

1. Mở đầu

Già hóa dân số là hiện tượng độ tuổi trung bình và độ tuổi trung vị của dân số tăng lên khi tỷ lệ người trưởng thành và người cao tuổi trong cơ cấu dân số tăng trong khi tỷ lệ trẻ em và vị thành niên giảm. Theo Quỹ Dân số Liên hợp quốc (UNFPA), già hóa dân số hay còn gọi là giai đoạn “dân số đang già” khi tỷ lệ người từ 65 tuổi trở lên chiếm từ 7% đến dưới 14% tổng dân số hoặc tỷ lệ người từ 60 tuổi trở lên chiếm từ 10% đến dưới 20% tổng dân số. Già hóa dân số là kết quả của quá độ nhân khẩu học, trong đó mức chết và mức sinh đều giảm, cùng với tổng tỷ suất sinh giảm dần xuống mức sinh thay thế, tuổi thọ bình quân tăng lên làm tăng số lượng người cao tuổi nói chung và lao động cao tuổi nói riêng, nghĩa là tỷ lệ trẻ em dưới 15 tuổi giảm, tỷ lệ người cao tuổi

tăng (UNFPA, 2012). Già hóa dân số đang trở thành một xu hướng, một vấn đề quan trọng đối với các nước đang phát triển - nơi mà dân số sẽ bị già hóa nhanh chóng trong nửa đầu của thế kỷ XXI. Tốc độ già hóa tại các nước đang phát triển ngày càng nhanh hơn tại các nước phát triển¹, dẫn đến nguy cơ “già trước khi giàu” chứ không phải “giàu trước khi già” (Phạm Thắng và Đỗ Thị Khánh Hỷ, 2009).

Mặc dù già hóa dân số chứng tỏ các thành tựu kinh tế, xã hội, y tế và kiểm soát bệnh tật, nhưng nó cũng tạo ra những thách thức lớn đối với thị trường lao động và hệ thống an sinh xã hội. Nó tác động trực tiếp

Vũ Trọng Lâm, PGS.TS., Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.

¹ Pháp mất khoảng 75 năm, trong khi Xingapo chỉ mất 19 năm.